

BİYOGRAFYA :

FEVZİ KURDOĞLU

İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI

T. T. K. Üyesi, Balıkesir Milletvekili

Türk denizciliği tarihindeki ihtisasiyle tanınmış olan ve kıymetli eserleriyle bizi aydınlatan Fevzi Kurdoğlu'nu kaybettiğimizden dolayı büyük elem duymaktayız. Kendisi mütevazı olarak sessiz sedasız nasıl çalıştıysa, hastalığı ve ölümü de öyle olmuş ve maalesef bize birçok değerli eser yadigâr bırakmış olan bu deniz tarihçimizin ölümünden irfan hayatımız haberdar olmamıştır. Bu çok çalışkan, halûk ve feragat sahibi deniz tarihçimizin kısa tercüme-i haliyle eserlerini göstermekle aziz hatırasına hürmet etmiş oluyoruz.

Fevzi Kurdoğlu 1306 (1890) da İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta mektebi bitirdikten sonra denizciliğe hevesi sebebiyle Bahriye mektebine kaydedilmiş, 1326 (1910) da mülâzım rütbesiyle mektebi ikmal ettikten sonra Âsar-ı Tevfik zırhlısında staj görmüş ve harp senelerinde Yavuz'da ve mayın tarama gemisinde vesair donanma hizmetlerinde bulunduktan sonra, tarihle olan alâkası sebebiyle, Heybeliada Bahriye Okulu tarih öğretmenliğine tayin edilmiş, fakat burada kalamıyarak tekrar donanma hizmetine alınmış ve nihayet kadirşinas Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın yüksek takdir ve alâkasıyla 1928'de Ankara Genelkurmay Harp Tarihi Encümeni Deniz Şubesi Müdür vekâletine tayin olunmuştur.

İşte Fevzi Kurdoğlu'nun vesikalar üzerine yazılan değerli eserlerini bundan sonra görmekteyiz. Bu vazife Fevzi Kurdoğlu'nu insanı yoran ve yıpratın bir mesaiye sevketti. Bu vazifede iken "*Deniz Muharebeleri*," ve "*Kırım Harbi*," eserlerini Ankara'da yazdı; tarihe karşı olan şiddetli alâkası onu tamamen bu yola sevk ediyordu. Nitekim birkaç sene sonra askerî liselerin öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere Üniversitede açılan imtihana girerek, muvaffak olduktan sonra, 1931'de binbaşı rütbesinde iken deniz

subaylığından ayrılarak muallim sınıfına geçti ve bundan sonra deniz tarihine ait aşağıda isimlerini kaydettiğimiz eserlerini vermeğe başladı. 1938'de Kasımpaşa'daki Deniz Harp Okulu Tarih öğretmenliğine getirildi ve hastalığına kadar burada kaldı. Mektebin Mersin'e kaldırılmasında oraya nakletti. 1944'de fazla mesai yüzünden dimağ yorgunluğundan hastalanarak vazifesinden ayrıldı; bütün ihtimamlara rağmen, bu hastalığa inzimam eden kalp rahatsızlığından kurtulamıyarak, 17 Ağustos 1945'de, hayata gözlerini yumdu.

Fevzi Kurdoğlu gerek Deniz arşivinde ve gerek Topkapu sarayı ve Başvekâlet arşivlerinde mütemadiyen çalıştı. Kendisi ders saatlerinin dışında ve tatillerde bu arşivlerden birinde yorulmadan tetebbuatta bulunuyordu. Bahriye Okulunun Mersin'e naklinden sonra tatili müteakip İstanbul'a gelir, mesaisine devam ederdi. Kendisinden sorulan şeylere cevap verir, yol gösterir, eline geçen şeylerden istifade edecek olanları istifade ettirir ve bilgisini esirgemezdi. Çok mütevazı ve çalışmasında ciddi ve müdekkik idi. Deniz tarihine ait geniş malûmatı vardı. Vefatında henüz elli beş yaşında olup bize daha bir hayli eser hazırlıyordu. Hastalığı zamanında hazırlamış olduğu eserleri tamam edemediğinden dolayı pek muhtarip idi. Bize yadigâr bıraktığı basılmış eserleri şunlardır :

- 1 — Deniz muharebeleri (1793 - 1905),
- 2 — 1853 - 1855 Türk - Rus harbi veya Kırım muharebesi,
- 3 — Cihan harbinde deniz muharebeleri ve Skajarak,
- 4 — Cihan harbinde deniz muharebeleri ve Türk donanması, ne yaptı?
- 5 — Deniz kahramanlarımız,
- 6 — Türk deniz tarihinden (bir seri halinde):
 - a) Türklerin deniz muharebeleri,
 - b) Barbaros Hayrettin Paşa,
 - c) Turgut Paşa,
 - ç) Kılıç Ali Paşa,
 - d) Girit harbi,
- 7 — Bir Türk denizcisinin hatıraları (1736 - 1738),
- 8 — Çanakkale ve 18 Mart muharebesi,
- 9 — Sancağımızın tarihi,
- 10 — Rus Karadeniz filosu tarihi,

- 11 — Muharebede hat-tı harp gemisi (Bartın'lı İsmail ile birlikte İngiliz'ceken tercüme edilmiştir),
- 12 — Ali Macar Reis atlası,
- 13 — Pirî Reisin hayatı ve eserleri (Kitab-ı Bahriye mukadimesi; Ali Haydar Alpagut'la beraber),
- 14 — 1876 - 77 Türk - Rus seferi ve deniz harekâtı,
- 15 — Gelibolu ve yöresi tarihi (bu eserini hazırlarken arşivdeki vesikalardan istifade ettiği gibi bizzat o mıntakayı gezmiş ve tetkikatta bulunmuştur),
- 16 — Ay-yıldız ve Türk bayrağı,
- 17 — İlk Kırım Hanlarının mektupları,
- 18 — Osmanlı İmparatorluğunda Kaptan Paşalar,
- 19 — Tarih yılları (hicri takvimle verilen tarihleri çok kolay olarak günü gününe milâdiye tahvil eder),
- 20 — On beşinci asırda Hind Okyanusunda Türkler ve Portekizliler (Türk Tarih Kurumunun ikinci kongresinde okunmak üzere yazılmıştır),
- 21 — Son Altun Ordu hükümdarı Seyid Ahmed Han'ın bir mektubu,
- 22 — Prut muharebesi, Baltacı Mehmet Paşa ve Katerina,
- 23 — Türklerin deniz harp san'atına hizmetleri (Ali Haydar Alpagut'la beraber),
- 24 — Yunan İstiklâl harbi ve Navarin muharebesi,
- 25 — Deniz harpleri tarihi: Kürek devrinde Akdeniz,
- Merhum Fevzi Kurdoğlu'nun bu eserlerinden başka hazırlayıp da vefatı sebebiyle basılmamış olan diğer eserleri şunlardır:
- 1 — Basılmış olan Türk deniz tarihi serisinin altıncı kitabı olarak: Yelken devrinde ilk Amirallerden Yahya Hasan ve Mısırlı oğlu İbrahim ve Mezemortu Hasan Paşalar,
- 2 — Türk deniz tarihi serisinin yedincisi: İlk Türk - Rus seferleri 1668 - 1683 ve Hoca Mehmet Paşa,
- 3 — Türk deniz tarihi serisinin sekizincisi: Cezayirli Hasan Paşa,
- 4 — Azep ocakları (Cezayir, Tunus ve Trablusgarp bahriyeleri),
- 5 — Barbaros Hayrettin Paşanın Fransa seferi,
- 6 — Akdeniz'de Türkler (Türk denizciliğine ait takriben beş yüz resmi ve vesikayı ihtiva etmektedir),

7 — Hind Okyanusunda Türkler ve Portekizliler (resmî vesikalarla),

8 — 1853-1856 Türk-Rus harbi (Kırım seferi yeni baştan yazılmıştır),

9 — Korsanlar arasında,

10 — Mağlûp olmaz armada.

İşte on yedi sene gibi kısa bir müddet zarfında bize kırka yakın değerli eser bırakmış olan Fevzi Kurdoğlu memlekete borçlu olduğu ödevini ziyadesiyle yapmış ve bu hususta Mareşal Çakmak'ın yüksek teveccühünü ve himayesini görmüştür. Merhum Kurdoğlu'nun henüz basılmamış olan eserlerinin müsveddeleri ailesinden satın alınarak Genelkurmay vasıtasıyla bastırılırsa hem merhumun hatırası ta'ziz edilir ve hem de millî kütüphanemiz bu eserleri kazanmış olur.
